

ΕΛΕΝΗ ΣΠΑΘΑΡΗ

θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας

Γ' Λυκείου

ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Διαγωνίσματα Προσομοίωσης

14 Διαγωνίσματα προσομοίωσης
ταξινομημένα ανά ενότητα

7 Διαγωνίσματα προσομοίωσης
εφ' όλης της ύλης

ΕΛΕΝΗ ΣΠΑΘΑΡΗ

Επ. ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας

Γ' Γενικού Λυκείου

Ομάδα προσανατολισμού ανθρωπιστικών σπουδών

21 Διαγωνίσματα προσομοίωσης

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

Θέση υπογραφής δικαιούχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, εφόσον η υπογραφή προβλέπεται από τη σύμβαση.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Εκπαίδευση

Ελένη Σπαθάρη, *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας – Γ' Γενικού Λυκείου*,

*Ομάδα προσανατολισμού ανθρωπιστικών σπουδών: 21 Διαγωνίσματα προσομοίωσης
(Με ανθολόγηση κειμένων)*

Διορθώσεις: Δήμητρα Αθανασοπούλου, Σοφία Κροκίδη

Υπεύθυνος έκδοσης: Βαγγέλης Μπακλαβάς

Σελιδοποίηση: Κατερίνα Σταματοπούλου

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Βασιλική Καρμίρη

Φιλμ-μοντάζ: Μαρία Ποινιού-Ρένεση

Copyright © Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε. (Εκδόσεις Πατάκη), Ελένη Σπαθάρη, Αθήνα, 2017

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Αύγουστος 2017

Κ.Ε.Τ. Β183 – Κ.Ε.Π. 564/17

ISBN 978-960-16-7425-4

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ 38 (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ), 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665 – ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15 – ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος.....	7
---------------	---

Α΄ Μέρος: 20+1 Διαγωνίσματα

Διαγώνισμα αρ. 1

Από την Αγροτική Οικονομία στην Αστικοποίηση: Α. Η Ελληνική Οικονομία μετά την Επανάσταση / Β. Η Ελληνική Οικονομία κατά τον 19ο αιώνα	13
--	----

Διαγώνισμα αρ. 2

Από την Αγροτική Οικονομία στην Αστικοποίηση: Γ. Οι Οικονομικές Εξελίξεις κατά τον 20ό αιώνα	17
--	----

Διαγώνισμα αρ. 3

Από την Αγροτική Οικονομία στην Αστικοποίηση: Ανακεφαλαιωτικό	20
---	----

Διαγώνισμα αρ. 4

Η Διαμόρφωση και Λειτουργία των Πολιτικών Κομμάτων στην Ελλάδα (1821-1936): Β. Χειραφέτηση και Αναμόρφωση (1844-1880)	24
---	----

Διαγώνισμα αρ. 5

Η Διαμόρφωση και Λειτουργία των Πολιτικών Κομμάτων στην Ελλάδα (1821-1936): Γ. Δικομματισμός και Εκσυγχρονισμός (1880-1909)	27
---	----

Διαγώνισμα αρ. 6

Η Διαμόρφωση και Λειτουργία των Πολιτικών Κομμάτων στην Ελλάδα (1821-1936): Δ. Ανανέωση – Διχασμός (1909-1922)	30
--	----

Διαγώνισμα αρ. 7

Η Διαμόρφωση και Λειτουργία των Πολιτικών Κομμάτων στην Ελλάδα (1821-1936): Ανακεφαλαιωτικό	33
---	----

Διαγώνισμα αρ. 8

Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα: Α. Προσφυγικά Ρεύματα κατά την Περίοδο 1914-1922	37
--	----

Διαγώνισμα αρ. 9

Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα: Β. Η Μικρασιατική Καταστροφή	41
--	----

Διαγώνισμα αρ. 10

Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα: Γ. Η Αποκατάσταση των Προσφύγων / Δ. Η Αποζημίωση των Ανταλλαξίμων και η Ελληνοτουρκική Προσέγγιση	45
--	----

Διαγώνισμα αρ. 11

Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα: Ε. Η Ένταξη των Προσφύγων στην Ελλάδα	49
---	----

Διαγώνισμα αρ. 12

Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα: Ανακεφαλαιωτικό 53

Διαγώνισμα αρ. 13

Το Κρητικό Ζήτημα από Διπλωματική Άποψη κατά τον 19ο και τις Αρχές του 20ού αιώνα: Ε. Η Περίοδος της Αυτονομίας και η Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα 57

Διαγώνισμα αρ. 14

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 61

Διαγώνισμα αρ. 15

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 65

Διαγώνισμα αρ. 16

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 68

Διαγώνισμα αρ. 17

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 71

Διαγώνισμα αρ. 18

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 74

Διαγώνισμα αρ. 19

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 78

Διαγώνισμα αρ. 20

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 82

Διαγώνισμα αρ. 21

Παρευξείνιος Ελληνισμός: Δ. Ο Παρευξείνιος Ελληνισμός τον 19ο και 20ό αιώνα 86

Β΄ Μέρος: 20+1 Απαντήσεις

Διαγώνισμα αρ. 1

Από την Αγροτική Οικονομία στην Αστικοποίηση: Α. Η Ελληνική Οικονομία μετά την Επανάσταση / Β. Η Ελληνική Οικονομία κατά τον 19ο αιώνα 93

Διαγώνισμα αρ. 2

Από την Αγροτική Οικονομία στην Αστικοποίηση: Γ. Οι Οικονομικές Εξελίξεις κατά τον 20ό αιώνα 96

Διαγώνισμα αρ. 3

Από την Αγροτική Οικονομία στην Αστικοποίηση: Ανακεφαλαιωτικό 99

Διαγώνισμα αρ. 4

Η Διαμόρφωση και Λειτουργία των Πολιτικών Κομμάτων στην Ελλάδα (1821-1936): Β. Χειραφέτηση και Αναμόρφωση (1844-1880) 102

Διαγώνισμα αρ. 5

Η Διαμόρφωση και Λειτουργία των Πολιτικών Κομμάτων στην Ελλάδα
(1821-1936): Γ. Δικομματισμός και Εκσυγχρονισμός (1880-1909) 105

Διαγώνισμα αρ. 6

Η Διαμόρφωση και Λειτουργία των Πολιτικών Κομμάτων στην Ελλάδα
(1821-1936): Δ. Ανανέωση – Διχασμός (1909-1922) 108

Διαγώνισμα αρ. 7

Η Διαμόρφωση και Λειτουργία των Πολιτικών Κομμάτων στην Ελλάδα
(1821-1936): Ανακεφαλαιωτικό 111

Διαγώνισμα αρ. 8

Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα: Α. Προσφυγικά Ρεύματα
κατά την Περίοδο 1914-1922 114

Διαγώνισμα αρ. 9

Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα:
Β. Η Μικρασιατική Καταστροφή 116

Διαγώνισμα αρ. 10

Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα: Γ. Η Αποκατάσταση των
Προσφύγων / Δ. Η Αποζημίωση των Ανταλλαξίμων και η
Ελληνοτουρκική Προσέγγιση 119

Διαγώνισμα αρ. 11

Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα: Ε. Η Ένταξη των
Προσφύγων στην Ελλάδα 122

Διαγώνισμα αρ. 12

Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα: Ανακεφαλαιωτικό 124

Διαγώνισμα αρ. 13

Το Κρητικό Ζήτημα από Διπλωματική Άποψη κατά τον 19ο και τις Αρχές
του 20ού αιώνα: Ε. Η Περίοδος της Αυτονομίας και η Ένωση της Κρήτης
με την Ελλάδα 127

Διαγώνισμα αρ. 14

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 130

Διαγώνισμα αρ. 15

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 133

Διαγώνισμα αρ. 16

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 136

Διαγώνισμα αρ. 17

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 140

Διαγώνισμα αρ. 18

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 143

Διαγώνισμα αρ. 19

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 146

Διαγώνισμα αρ. 20

Επαναληπτικό στο σύνολο της ύλης 149

Διαγώνισμα αρ. 21

Παρευξείνιος Ελληνισμός: Δ. Ο Παρευξείνιος Ελληνισμός τον 19ο και 20ό αιώνα 153

Παράρτημα Α΄: Ανάλυση Ιστορικών Πηγών

Παράδειγμα Α΄ 162

Παράδειγμα Β΄ 165

Παράρτημα Β΄: Πίνακες Ημερομηνιών

Από την Αγροτική Οικονομία στην Αστικοποίηση

Α. Η Ελληνική Οικονομία μετά την Επανάσταση 171

Β. Η Ελληνική Οικονομία κατά τον 19ο αιώνα 171

Γ. Οι Οικονομικές Εξελίξεις κατά τον 20ό αιώνα 175

Η Διαμόρφωση και Λειτουργία των Πολιτικών Κομμάτων στην Ελλάδα (1821-1936)

Β. Χειραφέτηση και Αναμόρφωση (1844-1880) 178

Γ. Δικομματισμός και Εκσυγχρονισμός (1880-1909) 179

Δ. Ανανέωση – Διχασμός (1909-1922) 180

Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα

Α. Προσφυγικά Ρεύματα κατά την Περίοδο 1914-1922 182

Β. Η Μικρασιατική Καταστροφή 184

Γ. Η Αποκατάσταση των Προσφύγων 184

Δ. Η Αποζημίωση των Ανταλλαξίμων και η Ελληνοτουρκική Προσέγγιση 185

Ε. Η Ένταξη των Προσφύγων στην Ελλάδα 186

Το Κρητικό Ζήτημα από Διπλωματική Άποψη

Ε. Η Περίοδος της Αυτονομίας και η Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα 187

Παρευξείνιος Ελληνισμός

Δ. Ο Παρευξείνιος Ελληνισμός τον 19ο και 20ό αιώνα 189

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Προς τους μαθητές και τις μαθήτριες

Αγαπητοί/ές μαθητές/τριες,

Αν και κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής μου σταδιοδρομίας και της θτείας μου ως Σχολικής Συμβούλου είχα ως στόχο την καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης των μαθητών και των μαθητριών μου, δεν μπορώ να αρνηθώ ότι η Γ' Λυκείου είναι μια ιδιαίτερη χρονιά: απαιτείται ο συνδυασμός καλλιέργειας, ακριβώς, αυτής της ιστορικής σκέψης με την ακριβή και σχολαστική πρόσληψη της συγκεκριμένης γνώσης του σχολικού εγχειριδίου.

Πρόκειται για μια χρονιά εξετάσεων οι οποίες θα καθορίσουν κατά πόσο θα επιτύχετε τους στόχους σας και θα σταδιοδρομήσετε στην κατεύθυνση που εσείς επιθυμείτε. Όλοι όσοι εμπλεκόμαστε στην εκπαιδευτική διαδικασία γνωρίζουμε τη δυσκολία της όλης προετοιμασίας για τις τελικές σας εξετάσεις, αλλά και το άγχος για τον εάν η μαθησιακή πορεία που ακολουθείτε στη διάρκεια της χρονιάς είναι η ενδεδειγμένη.

Το βοήθημα που κρατάτε στα χέρια σας έχει ακριβώς αυτό τον σκοπό: να σας βοηθήσει να φτάσετε στο επιθυμητό αποτέλεσμα. Για να συμβεί όμως αυτό, απαιτείται μια διαρκής αξιολόγηση των γνώσεών σας και μια ανατροφοδότηση της μελέτης σας, ώστε να επανέρχεστε σε προηγούμενα στάδια και να βελτιώνετε τα σημεία στα οποία διαπιστώνετε ότι παρουσιάζετε κενά. Πώς θα εντοπίσετε τα κενά αυτά; Με μια σειρά διαγωνισμάτων που σας προτείνουμε.

Τα διαγωνίσματα αυτά έχουν ως στόχο τον έλεγχο του γνωστικού επιπέδου σας. Σκοπός τους είναι η καταγραφή των μετρήσιμων αποτελεσμάτων της μελέτης σας. Με δυο λόγια, έχετε στα χέρια σας ένα εργαλείο το οποίο θα σας βοηθήσει να αξιολογήσετε το γνωστικό σας επίπεδο, με στόχο την εμπέδωση της γνώσης. Για να είναι πρακτική η διαδικασία της αυτοαξιολόγησής σας, σε ξεχωριστή ενότητα θα βρείτε τις απαντήσεις των διαγωνισμάτων, με παράθεση των σελίδων οι οποίες παραπέμπουν στο σχολικό εγχειρίδιο.

Η δομή και οι στόχοι του βοηθήματος αυτού καθορίζονται από την πραγματικότητα, τη δομή και τη φιλοσοφία των Πανελλαδικών Εξετάσεων. Θα βρείτε **20+1 Διαγωνίσματα**, δομημένα σε δύο ομάδες, ακριβώς όπως τα θέματα των Πανελλαδικών Εξετάσεων τα οποία θα αντιμετωπίσετε.

Η πρώτη ομάδα χωρίζεται σε δύο ενότητες, έχει δύο θέματα (Θέμα Α, Θέμα Β):

- Το Θέμα Α χωρίζεται σε δύο υποενότητες (Θέμα Α1 και Θέμα Α2). Οι δύο αυτές υποενότητες περιλαμβάνουν ερωτήσεις ορισμού, αντιστοίχισης, σωστού ή λάθους.

- Το Θέμα Β χωρίζεται και αυτό σε δύο υποενότητες (Θέμα Β1 και Θέμα Β2) και περιλαμβάνει ερωτήσεις γνώσεων, που απαιτούν επιμελημένη αποστήθιση.

Η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει δύο θέματα: Θέμα Γ1 και Θέμα Δ1. Η ιδιαιτερότητα της δεύτερης ομάδας έγκειται στο ότι σας δίνονται ιστορικές πηγές τις οποίες δεν έχετε διδαχθεί, αλλά η θεματολογία τους άπτεται των ενοτήτων της διδακτέας ύλης του βιβλίου σας. Για να απαντήσετε σε αυτή τη δεύτερη ομάδα, δεν αρκεί η επισταμένη μελέτη σας. Απαιτείται ένας συνδυασμός γνώσεων, διερευνητικής και κριτικής ιστορικής σκέψης, καθώς και εκφραστικών δεξιοτήτων. Αλλά, κυρίως, χρειάζεται εξάσκηση όλων όσα προαναφέρθηκαν.

Η δεύτερη αυτή ομάδα, η οποία εμπεριέχει ιστορικές πηγές προς ανάλυση και σύνθεση, αποτελεί από μόνη της μια πρόκληση για τη μελέτη σας. Εάν επιθυμείτε να εμβαθύνετε στη διαδικασία αυτή, σας προτείνουμε το βοήθημα των εκδόσεών μας **Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Επιλογή και Ανάλυση Ιστορικών Πηγών**, που έχει συγγραφεί και αυτό από τη γράφουσα το βοήθημα που κρατάτε στα χέρια σας. Στο βιβλίο εκείνο θα βρείτε αφενός πλήθος ιστορικών πηγών –πρωτογενών και δευτερογενών– που καλύπτουν το σύνολο της ύλης, αφετέρου μια πρόταση ανάλυσής τους και σύνθεσης του τελικού κειμένου.

Σε αυτό το βοήθημα, σε ξεχωριστό Παράρτημα, σας παραθέτουμε δύο παραδείγματα της πρότασής μας, καθώς πιστεύουμε πως θα σας βοηθήσουν να εργαστείτε με μια μεθοδολογία που θα σας οδηγήσει σε ένα αξιόλογο αποτέλεσμα.

Τα διαγωνίσματα που σας προτείνουμε έχουν συνταχθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να σας ακολουθούν σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, και όχι μόνο όταν θα έχετε ολοκληρώσει τη μελέτη της ύλης. Συγκεκριμένα, μετά τη μελέτη κάθε μεγάλου κεφαλαίου μπορείτε να ελέγξετε τις γνώσεις σας απαντώντας στο διαγώνισμα του αντίστοιχου κεφαλαίου. Επιπλέον, σε κάθε μεγάλη ενότητα (Οικονομία, Κόμματα, Προσφυγικό, Κρητικό Ζήτημα) αντιστοιχεί και από ένα ανακεφαλαιωτικό διαγώνισμα. Συνολικά, τα διαγωνίσματα αυτά είναι δεκατρία και σας συνοδεύουν από την αρχή της μελέτης σας. Ακολουθούν άλλα επτά διαγωνίσματα επαναληπτικά, εφ' όλης της ύλης. Αυτά είναι που θα σας βοηθήσουν να διαπιστώσετε εάν είστε έτοιμοι/ες για την τελική δοκιμασία. Στο σύνολο των είκοσι αυτών διαγωνισμάτων έχουμε προσθέσει και ένα διαγώνισμα για τον Παρευξέινιο Ελληνισμό, ο οποίος έχει αφαιρεθεί από την ύλη, με τη σκέψη ότι ενδέχεται να επανέλθει στη διδακτέα ύλη μελλοντικά.

Τέλος, έχουμε διαπιστώσει ότι το σχολικό εγχειρίδιο εμπεριέχει ένα πλήθος ημερομηνιών που καθιστούν δύσκολη την απομνημόνευσή τους. Υπάρχουν ημερομηνίες σημαντικές, όπως π.χ. πότε υπογράφηκαν συνθήκες ή πότε συνέβησαν σημαντικά πολεμικά γεγονότα. Υπάρχουν όμως και ημερομηνίες που κρίνουμε

ότι η παράθεσή τους σε ένα σχολικό εγχειρίδιο που προορίζεται προς απομνημόνευση είναι υπερβολική, όπως π.χ. ποια ακριβώς μέρα κάλεσε ο πρωθυπουργός Δηλιγιάννης τους εκπροσώπους του αθηναϊκού Τύπου για να προβεί σε δηλώσεις εναντίον του Βενιζέλου (!). Επιπλέον, από τη μελέτη όλων των θεμάτων των Πανελλαδικών Εξετάσεων μέχρι σήμερα, διαπιστώσαμε ότι έχουν ζητηθεί ημερομηνίες και στα Θέματα Α1 και Α2, δηλαδή σε ζητήματα αντιστοίχισης ή σωστού-λάθους. Ιδιαίτερα, όταν οι ημερομηνίες αποκόβονται από την ιστορική ροή της αφήγησης, μπορεί να καταστεί δύσκολη η ανάκλησή τους στη μνήμη. Για τον λόγο αυτό, έχουμε συντάξει **Πίνακες Ημερομηνιών** ανά ενότητα, τους οποίους παραθέτουμε σε ξεχωριστό Παράρτημα.

Αγαπητοί/ές μαθητές/τριες,

Το μάθημα της Ιστορίας είναι ένα συναρπαστικό μάθημα, γιατί δε σταματά να μας εκπλήσσουν η πορεία του ανθρώπου στον χρόνο και η σχέση του με τους άλλους. Εκτός από γνώση, αποτελεί και τροφή για τη σκέψη σχετικά με το σήμερα και το αύριο της ζωής μας.

Ελπίζουμε και ευχόμαστε στο βόήθημα αυτό να βρείτε ένα χρηστικό εργαλείο, που θα σας βοηθήσει σε πρώτο στάδιο να επιτύχετε στις εξετάσεις, γιατί τότε θα ανοίξει μπροστά σας το δεύτερο στάδιο –οι μετέπειτα σπουδές σας–, στο οποίο θα ανακαλύψετε πολύ περισσότερες πτυχές της πορείας μας στον τόπο και στον χρόνο.

Σας εύχομαι «καλή επιτυχία»!

Προς τους/τις εκπαιδευτικούς

Αγαπητοί/ές συνάδελφοι,

Με το σχολικό βοήθημα **Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Επιλογή και Ανάλυση Ιστορικών Πηγών** θέλησα να καλύψω ένα εκδοτικό κενό. Η εμπειρία μου από τη μακροχρόνια εμπλοκή μου στη διαδικασία των Πανελλαδικών Εξετάσεων, από διάφορες θέσεις και με την ιδιότητά μου της Σχολικής Συμβούλου, με είχε προβληματίσει ως προς το θέμα της αποτελεσματικής διδασκαλίας των ιστορικών πηγών. Αυτό όμως που διαπίστωνα ήταν η ανάγκη ύπαρξης ενός σώματος ιστορικών πηγών –πρωτογενών και δευτερογενών– στο οποίο θα μπορούσαν οι εκπαιδευτικοί να ανατρέχουν ανάλογα με τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες. Τότε είχα οδηγηθεί να συλλέξω ένα πλήθος τέτοιων πηγών, να συντάξω τα ερωτήματα προς απάντηση, να παρουσιάσω μια διαδικασία εργασίας και να συμπεριλάβω τις απαντήσεις. Ελπίζω να προσέφερα κάποια βοήθεια στη μαθησιακή διαδικασία, όση φυσικά μπορεί να προσφερθεί μέσω ενός σχολικού βοηθήματος.

Επανέρχομαι με ένα νέο βοήθημα, πάντα με τη σκέψη να προσφέρω ένα εργαλείο δουλειάς τόσο στους/στις μαθητές/τριες όσοι και στους/στις εκπαιδευτικούς.

Στα **20+1 Διαγωνίσματα** ακολούθησα τη δομή των θεμάτων των Πανελλαδικών Εξετάσεων, καλύπτοντας όλο το φάσμα της ύλης. Ενώ πρόκειται για ένα εργαλείο αξιολόγησης, παρακάμπτονται η διαγνωστική και η διαμορφωτική αξιολόγηση, καθώς δεν εμπίπτουν στους σκοπούς του συγκεκριμένου βοηθήματος. Αντίθετα, επιλέγεται η αθροιστική αξιολόγηση, η οποία συνδέεται με την ανάγκη ελέγχου του γνωστικού επιπέδου των μαθητών/τριών μετά τη διδασκαλία μιας ενότητας, ενός συνόλου ενοτήτων (ανακεφαλαιωτικά διαγωνίσματα) ή του συνόλου της ύλης (επαναληπτικά διαγωνίσματα).

Έχοντας απόλυτη επίγνωση του δύσκολου έργου σας, εύχομαι να συμβάλω με αυτό το βιβλίο στη διδακτική σας εμπειρία.

Εύχομαι καλή δύναμη στο έργο σας!

Α΄ ΜΕΡΟΣ

20+1 ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 1

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Α. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Β. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς της **Στήλης Α** και δίπλα σε κάθε αριθμό ένα από τα γράμματα της **Στήλης Β**, ώστε να προκύπτει η σωστή αντιστοίχιση.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Αρχίζουν οι συζητήσεις για την κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου	α. 1841
2. Αρχίζουν οι εργασίες για τη διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου	β. 1866
3. Ιδρύεται η Εθνική Τράπεζα	γ. 1909
4. Αρχίζει στο Λαύριο τις δραστηριότητές της η μεταλλευτική εταιρεία Σερπιέρι – Ρου	δ. 1881
5. Ολοκληρώνεται το δίκτυο των σιδηροδρόμων	ε. 1835

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση.

- α.** Η συνθήκη του Κιουτσούκ-Καϊναρτζή (1774) μεταξύ Ρωσίας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας συνέβαλε στη ραγδαία ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των χριστιανικών –ελληνικών– πλοίων.
- β.** Μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους, στις προθέσεις των πλουσίων ήταν να αποκτήσουν μεγάλη έγγεια ιδιοκτησία.
- γ.** Κύριος μέτοχος της Εθνικής Τράπεζας ήταν ο κεφαλαιούχος Εϋνάρδος, ο οποίος κατείχε το 20% του αρχικού κεφαλαίου.
- δ.** Η πύκνωση του οδικού δικτύου πέρασε στην πρώτη θέση των εθνικών και τοπικών προτεραιοτήτων μετά τους Βαλκανικούς πολέμους.
- ε.** Το μεγαλύτερο μέρος των εθνικών δανείων που σύναψε η Ελλάδα αξιοποιήθηκε σε παραγωγικές επενδύσεις και δημόσια έργα.
- στ.** Στις αρχές του 20ού αιώνα, πολλοί από τους ομογενείς κεφαλαιούχους της ανατολικής Μεσογείου προτίμησαν τη μεταφορά των επιχειρηματικών, βιομηχανικών, εμπορικών ή χρηματιστηριακών δραστηριοτήτων τους στο ελληνικό κράτος.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφέρετε την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων εντός και εκτός των ελληνικών συνόρων κατά τον 19ο αιώνα και να εξετάσετε την εμφάνιση της Μεγάλης Ιδέας ως εθνικής ιδεολογίας.

Μονάδες 12**ΘΕΜΑ Β2**

Να αναφέρετε τους λόγους που οδήγησαν την Ελλάδα στην πτώχευση του 1893 και τον ρόλο που έπαιξε ο Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος.

Μονάδες 13**ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ****ΘΕΜΑ Γ1**

Σημαντική θέση στην οικονομία της Ελλάδας είχε η εξόρυξη της σμύριδας στη Νάξο. Ανατρέχοντας στις ιστορικές σας γνώσεις και στο παράθεμα που σας δίνεται, να αναφερθείτε στην εξόρυξη του ορυκτού πλούτου στην Ελλάδα κατά τον 19ο αιώνα και, ιδιαίτερα, στη σμύριδα της Νάξου.

Μονάδες 25**Η μοναδικότητα της σμύριδας της Νάξου**

Στους νεώτερους χρόνους, οι παλαιότερες αναφορές για το εμπόριο ναξιακής σμύριδας είναι για την περίοδο 1625 έως 1700. Το δικαίωμα εκμετάλλευσής της το είχαν οι φεουδάρχες, οι οποίοι ήταν οι απόλυτοι κύριοι και των ορυκτών που εξορύσσονταν και των νερών που πήγαιζαν από τα βουνά της επικράτειάς τους. Με την κατάργηση των φεουδαλικών δικαιωμάτων το 1721, το δικαίωμα εκμετάλλευσης της σμύριδας παραχωρήθηκε στις κοινότητες, που νοίκιαζαν σε εμπόρους το δικαίωμα συλλογής και πώλησής της.

Το έτος 1824 η Προσωρινή της Ελλάδος Διοίκησης, έχοντας ανάγκη χρηματικών πόρων και θεωρώντας τα έσοδα από τη σμύριδα σημαντικά, πήρε υπό την κατοχή της τα κοιτάσματα σμύριδας και έτσι ενοικίαζε πλέον εκείνη το δικαίωμα εκμετάλλευσής τους. Το 1826 ο Δωρόθεος Τζιώτης, ηγούμενος της μονής Φανερωμένης, προτείνει να διατεθούν τα έσοδα από το σμυρίγλι για τη δημιουργία και τη λειτουργία σχολείου στην ορεινή Νάξο.

Η πρότασή του δεν υιοθετείται. Μετά τη δημιουργία του Ελληνικού κράτους η *ναξία σμύρις* φθάνει βαθμιαία να θεωρείται ως ένα από τα κυριότερα εξαγωγικά προϊόντα. Με νόμους που ξεκινούν από το 1852 ορίζεται ότι η σμύρις εξορύσσεται και διατίθεται αποκλειστικά για λογαριασμό του δημοσίου μέσω του Ελληνικού Μονοπωλίου. Στους κατοίκους των σμυριδοχωριών δίδεται το αποκλειστικό δικαίωμα να μαζεύουν ή να εξορύσσουν για λογαριασμό του δημοσίου τη σμύριδα αντί χρηματικού ποσού που θα τους καταβάλλεται και θα προσδιορίζεται από την ποσότητα της σμύριδας που θα παραδίδουν.

https://el.wikipedia.org/wiki/Σμύριδα_Νάξου

ΘΕΜΑ Δ1

Μετά την ίδρυσή της, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος πολλαπλασίασε τα τραπεζικά της ιδρύματα στη χώρα. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πρωτογενείς ιστορικές πηγές που σας δίνονται, να καταγράψετε την υποδοχή που επιφύλαξε η τοπική κοινωνία της Θήρας (Σαντορίνη) στην ίδρυση παραρτήματος στο νησί, καθώς και τις προσδοκίες που δημιουργήθηκαν. **Μονάδες 25**

Η υποδοχή της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος από την τάξη των εμπόρων και το Δημοτικό Συμβούλιο της Σαντορίνης

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Προς
Το εν Θήρα Υποκατάστημα
Της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος

Κύριε Διευθυντά,

Οι υποφαινόμενοι κάτοικοι ενταύθα, έμποροι, επιθυμούντες όπως χάριν των εμπορικών συμφερόντων ημών ευκολύνωμεν τας εμπορικές ημών επιχειρήσεις διά της επ' ανοικτώ λογαριασμού πιστώσεως αναλόγου δι' έκαστον εξ ημών ποσού, λαμβάνομεν την τιμήν, αφού πρώτον εκφράσωμεν υμίν, και δι' υμών προς την Σεβαστήν Διοίκησιν της Εθνικής Τραπέζης, την άκραν ημών ευγνωμοσύνην επί τη ευεργετική αυτής αποφάσει και προνοία του να συστήση και ενταύθα υποκατάστημά της, να σας παρακαλέσωμεν ίνα ευαρεστηθήτε να ενεργήσητε τα χρειώδη διά να επιτρέψη η Σεβαστή Διοίκησις προς το υποκατάστημα τούτο την δι' ανοικτού λογαριασμού χορήγησιν πιστώσεων είτε επί υποθήκη γαιών (αμπελώνων και αγρών) [...] ή και χρημάτων δι' απροσδιόριστον καιρόν, εφ' ων χρημάτων να ορισθή υπέρ του καταθέτου τόκος τις κατώτερος του τόκου 8%, ον θέλει πληρώνει ο καταθέτης διά τα επί των χρημάτων του τραβήγματά του και ον θέλει λαμβάνει ο ίδιος διά τας μέχρι του ποσού, όπερ έσυρεν, επιστροφάς του.

Μετά του προσήκοντος σεβασμού υποσημειούμεθα.

Εν Θήρα τη 6 Μαρτίου 1873
(Έπονται υπογραφές 16 εμπόρων της Θήρας)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Συνελθόν εις συνεδρίασιν εν τω Δημοτικώ καταστήματι την 15 Μαΐου 1877, παρόντος και του κ. Δημάρχου. [...] Σκεφθέν επειδή ομολογουμένως η προ πενταετίας σύστασις του υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπέζης εν Θήρα, μεγίστην προσήνεγκε τοις δημόταις ημών ωφέλειαν και ευκολίαν,

εις τε τας συναλλαγάς των και την ελάττωσιν της τοκογλυφίας. [...] Διά ταύτα αποφαίνεται παμψηφεί: εκφράζει την άπειρον ευγνωμοσύνην του [...] εις την Σεβαστήν Διοίκησιν της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, διά τε την σύστασιν του ενταύθα υποκαταστήματός της προ πενταετίας.

(Έπονται υπογραφές του δημάρχου Μ.Β. Ζάννου
και των μελών του Δημοτικού Συμβουλίου)

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Εθνική Τράπεζα Ελλάδος
υποκατάστημα αυτής

Εν Θήρα τη 28 Φεβρουαρίου 1873
Προς την Σεβαστήν Διοίκησιν
της Εθνικής Τραπέζης

Κύριε Διοικητά,

Λαμβάνω την τιμήν ν' αναφέρω ευσεβάστως ότι μετά ζωηράς ευγνωμοσύνης ήκουσε το κοινόν της νήσου ταύτης την απροσδόκητον είδησιν της συστάσεως υποκαταστήματος της Τραπέζης ενταύθα. Άπαντες οι επισκεφθέντες με, δεν το κρύπτω, ου μόνον το της ευγνωμοσύνης αίσθημα, αλλά και την πεποίθησιν αυτών συνάμα περί της μετά πληρεστάτης επιτυχίας και ασφαλείας αναπτύξεως των εργασιών του αρτισυστάτου υποκαταστήματος μοι εξεδήλωσαν. [...]

*Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος,
Εκατόν Πενήντα Πέντε Χρόνια Παρουσίας στη Θήρα, 1842-1997,
Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, Αθήνα 1997, σ. 40-41*

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 2

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Γ. ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 20ό ΑΙΩΝΑ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των όρων που ακολουθούν:

- α. Φεντερασιόν
- β. βενιζελισμός

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση.

- α. Στον ελληνικό χώρο, το πρόβλημα της έγγειας ιδιοκτησίας γνώρισε ανάλογες εντάσεις που παρατηρήθηκαν και σε άλλα ευρωπαϊκά ή βαλκανικά κράτη.
- β. Μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας στην Ελλάδα, τα τσιφλίκια της περιοχής αγοράστηκαν από πλούσιους Έλληνες του εξωτερικού.
- γ. Η αγροτική οικονομία της χώρας οδηγήθηκε σε καθεστώς μικροϊδιοκτησίας, υπό την πίεση του προσφυγικού ζητήματος.
- δ. Στο τέλος του 19ου αιώνα, δεν είχαν παρουσιαστεί ακόμα στην Ελλάδα σοσιαλιστικές ομάδες και εργατικές ομαδοποιήσεις.
- ε. Στον ιδεολογικό τομέα, η επικράτηση της Μεγάλης Ιδέας επιτάχυνε την ανάπτυξη και τη διάδοση ιδεολογιών με κοινωνικό και ταξικό περιεχόμενο.
- στ. Το κόστος των Βαλκανικών πολέμων δεν κλόνισε την εθνική οικονομία της Ελλάδας, όπως συνέβαινε με τις στρατιωτικές κινητοποιήσεις του 19ου αιώνα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφέρετε τον τρόπο με τον οποίο ο Ελευθέριος Βενιζέλος χρηματοδότησε τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο και τις συνέπειες της επιλογής του αυτής.

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφέρετε τις μεγάλες επενδύσεις που έγιναν στο πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας μετά την έλευση των προσφύγων.

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Γ1**

Από την περίοδο της διακυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη, το 1917, και ιδιαίτερα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και την έλευση των προσφύγων στην Ελλάδα, πραγματοποιήθηκε μια μεγάλη αγροτική μεταρρύθμιση, υπό την πίεση της αποκατάστασης των προσφύγων. Να περιγράψετε τη μετάβαση από τη μεγάλη στη μικρή αγροτική ιδιοκτησία στην Ελλάδα, αξιοποιώντας τόσο τις ιστορικές σας γνώσεις όσο και το παράθεμα που σας δίνεται.

Μονάδες 25

Οι απαλλοτριώσεις των τσιφλικιών μετά την άφιξη των προσφύγων (1923-1938)

Στο διάστημα 1923-1938 διανεμήθηκαν πάνω από 17.000.000 στρέμματα καλλιεργήσιμης γης στους ντόπιους άκληρους χωρικούς και στους πρόσφυγες. Αυτό αντιπροσώπευε πάνω από το 1/3 των καλλιεργήσιμων εδαφών της χώρας, που, εκτός από τις παλιές επαρχίες, συμπεριλάμβαναν τη Μακεδονία, την Ήπειρο και τη Θράκη, που έγινε ελληνική ανάμεσα στο 1912 και το 1920. Μετά την ολοκλήρωση της αγροτικής μεταρρύθμισης, δεν έμειναν απαλλοτριώσιμα παρά 1.170.000 στρέμματα ιδιωτικών εκτάσεων: τα 326.000 προέρχονταν από την αποξήρανση των λιμνών και των ελών, που πραγματοποιήθηκε από ιδιωτικές εταιρείες το 1920. Αυτά αντιπροσώπευαν 3% περίπου του καλλιεργήσιμου εδάφους της χώρας. Επομένως, οι απαλλοτριώσεις που έγιναν στο Μεσοπόλεμο μετά την αγροτική μεταρρύθμιση, θα πρέπει να συμπεριέλαβαν όλες σχεδόν τις μεγάλες ιδιοκτησίες που επιβίωναν στις αρχές του 20ού αιώνα. Γιατί, πρέπει να τονιστεί, η αγροτική μεταρρύθμιση που έγινε στην Ελλάδα στάθηκε ίσως η πιο σημαντική σε έκταση και βάθος απ' όλες τις αγροτικές μεταρρυθμίσεις που έγιναν στο μη σοσιαλιστικό τμήμα της Ευρώπης.

Τσουκαλάς, Κ., *Εξάρτηση και αναπαραγωγή. Ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στην Ελλάδα (1830-1922)*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1979, σ. 81

ΘΕΜΑ Δ1

Η ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος ήταν πράξη του διεθνούς δικαίου που δέσμευε την Ελλάδα. Να περιγράψετε τον ρόλο της Τράπεζας στο πλαίσιο του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος, συνεπικουρούμενοι/ες τόσο από τις ιστορικές σας γνώσεις όσο και από τις πληροφορίες των παραθεμάτων που σας δίνονται.

Μονάδες 25

Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον και η Τράπεζα της Ελλάδος

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η Δ.Ε. της Κ.Τ.Ε. [σ.σ.: η Δημοσιονομική Επιτροπή της Κοινωνίας των Εθνών] ενδιαφέρεται για την αποκατάσταση της λειτουργίας του διεθνούς κανόνα χρυσού, και κατά τη γνώμη της μία από τις προϋποθέσεις για την επιτυχή αποπεράτωση του σχεδίου ήταν και η ύπαρξη σε κάθε επιμέρους χώρα συνθηκών που θα εγγυόνταν, τουλάχιστον, τη διατήρηση της νομισματικής και πιστωτικής σταθερότητας. Μέσα στις συνθήκες αυτές συγκαταλεγόταν και η ύπαρξη ανεξάρτητης κεντρικής εκδοτικής τράπεζας που θα διαχειριζόταν, χωρίς να επιδιώκει το κέρδος, τον τομέα του νομίσματος και της πίστης κάθε χώρας. Σ' αυτό το πλαίσιο ιδρύθηκε και η Τράπεζα της Ελλάδος, όπως και μια σειρά άλλες ευρωπαϊκές εκδοτικές τράπεζες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Μια [όψη] συνδέεται με την προσπάθεια της Τράπεζας της Ελλάδος να εδραιωθεί στο ρόλο της εκδοτικής τράπεζας, ως τράπεζας των τραπεζών, να πετύχει δηλαδή την *de facto*¹ αναγνώρισή της, εφόσον η *de jure*² παραδοχή της ήταν ήδη πράξη διεθνούς δικαίου, που δέσμευε το ελληνικό κράτος. Αυτόν ακριβώς τον διεθνή χαρακτήρα του πρωτοκόλλου της Γενεύης –της πράξης δηλαδή γένεσης της Τράπεζας της Ελλάδος– θα επικαλεστούν οι ξένοι τραπεζίτες [...] αλλά και ξένες κυβερνήσεις κάθε φορά που θα επιδιωχθεί η συγχώνευση της εκδοτικής τράπεζας με την Ε.Τ.Ε. [σ.σ.: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος] ή, σε άλλες περιπτώσεις, περισσότερο ακραίες, η κατάργησή της. Έτσι, τόσο η ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος όσο και η επιβίωσή της θα στηριχθούν στις πιέσεις που ασκήθηκαν από παράγοντες που δρούσαν εκτός του ελληνικού χώρου, με αίτιο συνήθως την τακτική εξυπηρέτηση των εξωτερικών δανείων του ελληνικού κράτους. Η εξάρτηση παρουσιάζεται λοιπόν ως παράγοντας εκσυγχρονισμού για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και αποσκοπεί τελικά στην ομαλότερη λειτουργία της ελληνικής οικονομίας. [...]

Κωστής, Κ., *Οι Τράπεζες και η κρίση 1929-1932*,
εκδ. Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, Ιστορικό Αρχείο, Αθήνα 1986, σ. 75

1. *de facto*: εκ των γεγονότων, εκ των πραγμάτων

2. *de jure*: κατά τον νόμο